

Een echt Nederlandsche Sport

Het kolven in den loop der eeuwen

Wijlen de heer Van Balen Blanke, een der groote kolfbalponiers

Kolven is een oud-vaderlandsche sport, één, waarvan men zegt, dat het 't golf na zich gesleept heeft. De geschiedkundigen kunnen niet gemakkelijk bewijzen, dat golf inderdaad van het Hollandsche kolven afkomstig is, vooral ook omdat eerstgenoemde sport betrekkelijk door weinigen in Nederland en massa's in Amerika, Engeland en elders beoefend wordt. In Noord Holland bloeit het kolven evenwel nog altijd en in den laatsten tijd verschijnen er zelfs weer verslagen en uitslagen van in de bladen. En dat we onze aandacht plotseling eens naar deze sport verplaatsten is wel een gevolg van het feit, dat er dezer dagen een paar vergeelde bladen op ons bureau getooverd werden, waarin interessante details voorkwamen van die echt-Nederlandsche sport, die vermoedelijk reeds heel vroeg tot de ontspanning der Nederlanders heeft behoord, hetgeen bewezen wordt door een oorkonde van Hertog Albrecht in de veertiende eeuw, waarin hij den Briellenaars veroorlooft te „kaetsen ende den bal metter colven teslaen buten der vesten ende scieten metten boge". Dat te Brielle de liefhebbers echter ook binnen de stad gelegenheid vonden om hun lusten bot te vieren bewijst de naam van een steeg, die bestaan heeft of nu misschien nog bestaat, de Kolfslop.

Er was geen voorname plaats van uitspanning in Amsterdam, die in de 17e eeuw haar kolfbaan miste. De doolhof, op de Prinsengracht bij de

Loolersgracht, omstreeks den jare 1630 gesticht, bezat er een, die burgers en vreemdelingen druk bezochten. Die baan werd echter in 1760 afgebroken, om plaats te maken voor een schommel en draaischuitjes, niet als het gevolg van verminderde lust voor het kolven, maar wel omdat de doolhof van lieverlede een speelplaats voor kinderen geworden was. In werkelijkheid geïnteresseerden de kolfbanen te Amsterdam op het einde der 18e eeuw haar grootsten bloei. In of omstreeks 1792 telde men binnen de poorten van Amsterdam niet minder dan 76 en ten minste 136 in den naasten omtrek, derhalve tezamen 212. We meenen te weten dat er op het oogenblik geen kolfbanen meer in Amsterdam bestaan. Daarom is het uit sportoogpunt interessant te vernemen, wat er 150 jaar geleden als sport bedreven werd. Te Buiksloot waren er zes banen, en wel in het Hof van Holland, in 't Rooie Hert en in de Wijndruif en bij kasteleyn Struyving in de Buikslootmeer. Nieuwendam had vier kolfbanen, in de „Plaats Royaal", het Hof van Holland en in 't Veerhuis.

Te Schellingwoude waren er twee, waarvan één, evenals één te Nieuwendam overdekt. Weesp had zes banen, Haarlem vijf, voorts zien we dat Rotterdam 53 banen had, Leiden 46, 's Gravenhage 25, Utrecht 21 en Montfoort 5.

Oudtijds werd als kolfbaan een vlakke puinweg, een bevoerd kerkhof of dergelijke plaats gekozen. Later koos men een vierkant of langwerpig perk, dat men met schelpen had bestrooid en waar evenals op oude speelruimten twee paar ruwe stokken of kolfpalen in den grond waren gedreven. Allengs werden echter deze inrichtingen fraaiër, ruimer en gerieflijker. Mochten er onder de talrijke kolfbanen, die men op het einde der vorige eeuw vond zoodanige zijn, die in een onderhuis werden gehouden, zich in een gang verscholen of zelfs op een zolder waren aangelegd, van lieverlede ontstond er, die wegens haar schoonheid en doelmatigheid den roem van stad of dorp verhoogden. In de 18e eeuw waren er al vele overdekt en eenige bezaten zelfs het aanzien van schouwburgen, in dien tijd, met ruime zitplaatsen voor de toeschouwers. De baan zelf werd waterpas gelegd, vast en glad. De stutten bestonden uit fraai gedraaide palen, ongeveer van manshoogte, meestal met koperen of marmeren voetstukken, want de spelers hadden gaarne, dat wanneer hun ballen de palen raakten, een rumoer weerklonk. De eenvoudige houten stok om de ballen voort te slaan was in de 18e eeuw in een netten staf herschapen met een ijzeren klik, die op zijn beurt voor een koperen plaats maakte. De oudste ballen waren van haar gemaakt. Doch reeds lang was dit kluwen vervangen door sajiet of katoen, met zeer fijn koperdraad ineen verwerkt en met leder of zijde overtrokken.

Begin van de 19e eeuw vond een Amsterdammer, Geykema, de gomballen uit, die door buiten-

gemeene kracht uitmunten. Op het sajiet of katoen werden reepen gom of rubber aangebracht en eerst daarover het kalfsveld of de zijde getrokken.

De Amsterdamsche kolfbanen zijn successievelijk verdwenen. Maar de sport is niet ondergegaan. In Noord Holland, in Nieuwe Niedorp enz. zijn banen waar geregeld wedstrijden worden gehouden. Het lijkt ons ook een eerezaak voor den Nederlander deze sport niet te laten ondergaan.

L. IZAKS

Onze nieuwe
KWARTJESBON-RECLAME

Voor 50 NIEUWE KWARTJESBONS
(met rode streep) of 40 NIEUWE
en 10 OUDE KWARTJESBONS
(met groene streep)

**1 THEEPOT of
3 KOPPEN EN SCHOTELS
of 4 BEKERS**

Cyamin

Voor 300 BONS (oude of nieuwe)
een ontbijtservies of een echt
lederen luxe boek-
schappentasch

DE PUNT OP DE I VAN UW TRAINING.

U wilt meer presteeren. We zeggen niet te veel met Ovomaltine de punt op de i van Uw training te noemen. De laatste loodjes wegen het zwaarst. Ovomaltine perfectioneert Uw training door Uw fysiek juist dat te geven, wat U voor betere prestaties noodig hebt.

BIJ APOTHEKERS EN DROGISTEN IN BUSSEN VAN 60 CENT AF

Ovomaltine

MEER KRACHT - MEER UITHOUDINGSVERMOGEN